

STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SYSTEM OF ENGINEER-AND-MACHINERY SUPPORT

An analysis of the state of the system of engineer-and-machinery support is carried out. Priority tasks of its development are specified.

Key words: *engineer-and-machinery support, technical policy in agrarian sector, machine-and-tractor fleet, technical service, market of agricultural machinery, market of energy resources.*

УДК 631.173

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРВІСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В РИНКОВИХ УМОВАХ

І.С. Деревець, канд. екон. наук, заслужений працівник сільського господарства України
ННЦ «ІМЕСГ»

Викладено деякі аспекти технічної політики та організаційно-економічні засади удосконалення системи технічного сервісу в умовах багатокладного сільського господарства України.

Ключові слова: *технічні засоби, техсервісне забезпечення, технологічна потреба.*

Проблема. На фоні росту постачання різноманітної техніки на ринок, залишається вкрай низьким рівень надання техсервісних послуг або відсутність таких взагалі. Складна сільськогосподарська техніка вимагає не тільки обслуговуючої бази і спеціального обладнання, висококваліфікованого обслуговуючого і експлуатаційного персоналу, але і наявної учбової бази для нього, можливості пройти навчання на заводах-виготовлювачах, високої якості і оперативного виконання техсервісних робіт.

Майбутній розвиток агропромислового виробництва неможливий без розвиненої служби техсервісу технічних засобів, сконцентрованої безпосередньо в районах, наближених до сільгосптоваровиробника.

Через високу вартість послуг та недостатню платоспроможність,

© І.С. Деревець.

Механізація та електрифікація сільського господарства. Вип. 95. 2011.

сформована в минулому служба техсервісу значно втратила замовника.

Це призвело до зниження рівня технічної готовності машинно-тракторного парку (МТС), скорочення витрат на одиницю сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Недосконалість аграрної і технічної політики держави, непослідовність і нерішучість державних виконавчих органів призвели до обвального зниження технічної та енергетичної оснащеності сільськогосподарського виробництва. Зокрема фондооснащеність за 20 років зменшилась у 10 разів, а фондоозброєність праці – у 8 разів. Внаслідок низького рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств технічними засобами, їх технічної готовності не виконуються окремі технологічні операції з виробництва продукції. Значні втрати сільгосптоваровиробників, пов'язані з нестачею та низьким рівнем машин, становлять понад 30% врожаю, а перевитрати пального – близько 15% [1, 2, 3].

Для оновлення основних засобів виробництва потреби сільгоспвиробників становлять: для рослинництва – 108, тваринництва – 140 млрд. грн.

Отже сільське господарство України потребує інвестицій в основні засоби виробництва на рівні 248 млрд. грн. протягом найближчих 3-5 років [4].

Наявні сьогодні у сільському господарстві технічні засоби виробництва сільськогосподарської продукції, незалежно від форм власності, потребують значних витрат на підтримання їх у стані технічної готовності.

Високої якості техсервісних робіт можна досягнути шляхом суттєвої організаційно-економічної перебудови функціонуючих техсервісних структур. Реформована мережа техсервісних підприємств повинна підтримувати техніку в роботоздатному стані в гарантійний та післягарантійний період її експлуатації [5].

Економічні взаємовідносини між споживачами техніки і технічного сервісу повинні базуватися на безперервному дотриманні паритетності і еквівалентності. Важливо, щоб технічні засоби поступали до споживачів без посередників. В основі їх господарської взаємодії повинні лежати прямі договірні відносини, побудовані за принципами забезпечення рівних економічних можливостей у взаємовідносинах виробників матеріально-технічних засобів, їх торговельних посередників, агротехсервісних та машинно-технологічних обслуговуючих

підприємств із споживачами [6].

Потребує докорінного покращення діяльність підприємств і організацій, які зайняті матеріально-технічним забезпеченням і виробничо-технічним обслуговуванням сільських товаровиробників. Пропонується схема організації управління двома найважливішими для АПК галузями: галузю тракторного і сільськогосподарського машинобудування і галузю матеріального та техсервісного забезпечення АПК України - це Державний комітет тракторного і сільськогосподарського машинобудування та Державний комітет матеріально-технічного забезпечення АПК, які повинні проводити державну політику збалансованості міжгалузевих цінових відносин та дотримання вимог законодавства України [7].

Стратегія матеріально-технічного забезпечення агропромислового комплексу має передбачити розвиток повноцінного лізингового ринку, який відповідав би світовим тенденціям його функціонування [8].

В сучасних умовах слід передбачити у функціях агротехнічного сервісу більш інтенсивне, ніж у західних країнах, виробничо-технічне обслуговування з виконанням складних трудомістких робіт (у першу чергу для економічно слабких товаровиробників), матеріально-технічне, інформаційно-маркетингове та юридичне забезпечення [8].

Щоб виконати ці функції, потрібно рухатись у напрямку наближення виробника технічних засобів до споживача, підвищення відповідальності товаровиробників за якість, надійність та економічність своєї продукції. Ці вимоги можливо реалізувати через створення регіональних торгівельно-технічних центрів, дилерських підприємств з службами маркетингу, передпродажної підготовки техніки, її обслуговування в період експлуатації, навчання механізаторів тощо.

На динаміку соціально-економічного розвитку АПК значною мірою впливає не лише матеріально-технічне, а й кадрове забезпечення аграрного сектора економіки. Інженерно-технічна служба має нести відповідальність за стан справ у матеріально-технічному забезпеченні, брати участь у розробці і уточненні норм виробітку та розцінок на ремонтні і механізовані роботи, норм витрат паливно-мастильних матеріалів, вести контроль за використанням техніки.

Невизначеність зі стратегічним напрямком державної технічної політики щодо майбутнього матеріально-технічного забезпечення АПК України обернеться незворотними втратами для держави.

Мета досліджень - вивчення зарубіжного досвіду інноваційної діяльності в сфері організації технічного сервісу матеріально-техніч-

них засобів сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах і розроблення пропозицій з формування та функціонування сервісної служби в АПК України.

Результати досліджень. На основі перетворень, які відбуваються в агропромисловому комплексі, зокрема в економіці і земельних відносинах, слід мати надійний механізм створення і функціонування техсервісної інфраструктури сільськогосподарського виробництва.

Після реформування аграрного сектора, служба технічного сервісу втратила платоспроможний попит виробників сільськогосподарської продукції і її послуги.

В передових країнах Західної Європи закріплено законодавчими актами заборону продажу технічних засобів без організації їх технічного обслуговування через мережу дилерських підприємств. Дилерська діяльність збільшує відповідальність заводів-виробників за якість своєї продукції, витрати часу на усунення поломок і несправностей машин у період її експлуатації, що значно зменшує простої техніки та втрати продукції через регулювання строків сільськогосподарських робіт, а також втрати заводів на компенсацію споживачам за простої машин з технічних причин у гарантійний період.

Питання якості поставленої сільськогосподарської техніки вимагає пильної уваги контролюючих органів, оскільки потік машин і обладнання, запасних частин, агрегатів, які не відповідають технічним умовам, не зменшується. І якраз сервісні центри і дилерські підприємства, оснащені сучасним діагностичним обладнанням, можуть поставити бар'єр неякісній продукції.

Прогнозується, що в перспективі зростуть послуги сільському господарству в абсолютному грошовому виразі (2,0-2,5 раза до сучасного рівня) і доля їх у вартості виробничої продукції має зрости до 30-40%.

Досвід діяльності кращих вітчизняних сервісних підприємств, а також світовий досвід у розвитку сфери послуг для села показує, що ефективний комплекс послуг дає можливість суттєво знизити собівартість сільськогосподарської продукції. Ефективний технічний сервіс – реальний шлях підвищення конкурентоздатності вітчизняного агропромислового комплексу.

Неприпустимо, але це факт, що нині ми не володіємо достовірною інформацією про діяльність ремонтно-обслуговуючої бази АПК України. Із 41 ремонтного заводу і 608 спеціалізованих ремонтних підприємств, що функціонували в дореформенний період нині невідомо,

які з них працюють.

В 1990 році ремонтні підприємства виконували понад 25% всього об'єму ремонтних робіт з дотриманням діючих технологій. За 20 років ситуація докорінно змінилася. В 2010 році 95% всього об'єму ремонтно-сервісних робіт виконувалось безпосередньо в сільсько-господарських підприємствах різних форм власності і лише близько 5% - спеціалізованими ремонтними підприємствами.

Ефективність ремонтно-обслуговуючої бази господарств є низькою. В більшості з них не вистачає навіть простого оснащення, засобів діагностування, контролю, підйомно-транспортних засобів. Критична ситуація із забезпеченням пересувними засобами для сучасного усунення несправностей машин. Нині рівень забезпеченості ремонтно-обслуговуючих виробництв ремонтно-технологічним обладнанням становить близько 7%.

Настав час однозначно визначитися з системою технічного сервісу в агропромисловому комплексі України.

Завод-виробник, який виготовляє техніку, повинен мати право продавати її лише в тому випадку, коли забезпечує передпродажний гарантійний і післягарантійний фірмовий технічний сервіс.

Технічне обслуговування повинно здійснюватись підрозділами виробників техніки фірмовими технічними центрами або дилерськими підприємствами, яким виробник передав на договірній основі свої права і обов'язки.

У післягарантійний період фірмове технічне обслуговування і ремонт здійснюються протягом всього періоду експлуатації машин за рахунок покупця.

Заводи-виробники безпосередньо або через підприємства фірмового технічного сервісу (технічні центри, дилерські підприємства) на договірних засадах забезпечують підготовку механізаторів для експлуатації, технічного обслуговування і ремонту новостворених складних машин.

Оскільки на сучасному етапі заводи-виробники не можуть забезпечити технічний сервіс шляхом створення фірмових технічних центрів, вноситься пропозиція створити в Україні мережу дилерських підприємств. Для цього слід мати в кожному районі (регіоні) дилерське підприємство (виконавця послуг технічного сервісу), яке наближене до сільгосптоваровиробника, а також створення відповідної матеріально-технічної бази, яка забезпечить проведення технічного сервісу і виконання інших робіт. Слід відмовитись від посередників.

Якщо будуть створені в кожному районі (регіоні) дилерські підприємства, з відповідною матеріально-технічною базою, буде недоцільно створювати виробником техніки свої фірмові технічні центри, бо це потребує великих затрат.

Дилерські підприємства, як посередники між виготовлювачами і споживачами продукції, виконують функції поставки і продажу, передпродажну підготовку, забезпечення послугами в гарантійний і післягарантійний період експлуатації, збір і надання виготовлювачу інформації про стан на ринку збуту, можливих обсягів продажу, рівня цін, переваг та недотачах технічних засобів, виявлених у процесі експлуатації їх споживачами та інше.

Предметом регулювання дилерської діяльності є відносини, що виникають між їх учасниками в процесі:

- забезпечення сільськогосподарського споживача машинами;
- технічного обслуговування і ремонту машин у гарантійний і післягарантійний періоди;
- забезпечення запасними частинами і матеріалами;
- передпродажна підготовка продукції до виробничого використання;
- забезпечення споживача інформацією про продукцію і послуги;
- навчання механізаторів і інше.

Взаємовідносини дилера з виготовлювачами встановлюються і регулюються договором, у відповідності з яким дилер приймає, а виготовлювач передає функції з реалізації і сервісу своєї продукції. Дилер є офіційним представником виготовлювача в районі (регіоні), який обслуговує. В договорі фіксується ціна продукції, строки, порядок поставки і розрахунків за неї, порядок передпродажного, гарантійного і післягарантійного забезпечення, майнова відповідальність сторін, строки дії договору, адресні реквізити дилера і виготовлювача.

Підприємства-виготовлювачі технічних засобів включають у собівартість продукції, що виготовляється, витрати на дозбирання, регулювання, обкатку машин і усунення відмов у гарантійний період експлуатації і відшкодовують ці витрати дилеру у вигляді спеціальної скидки на сервіс.

Виготовлювач через дилера гарантує і забезпечує якість продукції в цілому, включаючи комплектуючі вироби.

Якість продукції, що поставляється, повинна відповідати вимогам технічної документації. Номери і індекси стандартів, технічних умов, іншої документації вказуються в договорі.

При укладанні договору виготовлювач передає дилеру, крім експлуатаційної документації, копію технічних умов по кожному виду продукції, а також копію сертифіката відповідальності, завіреного в установленому порядку.

Дилер несе перед споживачем відповідальність за комплектність і якість реалізованої продукції, передпродажне, гарантійне і післягарантійне її обслуговування, забезпечує запасними частинами, іншими матеріальними ресурсами і послугами в післягарантійний період.

Дилер інформує споживача про продукцію, що реалізується і перелік послуг, що надаються.

Продукція продається дилером споживачу після проведення повного комплексу робіт з передпродажної підготовки, передбаченої виготовлювачем.

Основним принципом стратегії технічного сервісу є підтримання техніко-економічних показників сільськогосподарської техніки в заданих межах, забезпечення цілеспрямованого керування їх технічним станом.

Послуги, надані сільгосптоваровиробнику, виробниками техніки, повинні забезпечити отримання максимального прибутку. Сільгосптоваровиробники повинні мати право вибору машин і механізмів, які надаються машинобудівниками для ресурсного забезпечення технологій виробництва продукції, а машинобудівники, які приносять сільгосптоваровиробнику вигоду від використання сучасної техніки. Головним показником при цьому має бути висока надійність техніки.

Щоб виконати це завдання, підприємства-виробники сільськогосподарської техніки мають передбачити обсяги і джерела коштів на створення, виготовлення і сервіс такої кількості якісної техніки, яка б задовольнила потреби покупців, а розвиток ринку техніки та формування його інфраструктури орієнтувати на зовнішній ринок.

Виведення сільського господарства із кризового стану потребує докорінного покращення діяльності підприємств і організацій, які зайняті матеріально-технічним і виробничо-технологічним обслуговуванням сільських товаровиробників.

На сучасному етапі потрібно проводити єдину національну технічну політику, що дасть можливість ефективно задовольнити потреби сільгосптоваровиробника. Для цього Уряду слід підготувати та подати на розгляд Верховної Ради Закон України «Про управління сільським господарством» та «Про матеріально-технічне забезпечення агропромислового комплексу».

Прийняття цих законів дасть змогу на державному рівні вирішувати важливі проблеми в агропромисловому комплексі України, звести до мінімуму ризики в ринкових умовах.

Висновки. В економічній і господарській діяльності агропромислового комплексу України склалася критична ситуація, яка потребує вжиття невідкладних заходів із забезпеченням сільгосптоваровиробників матеріально-технічними засобами, підтримання в робочому стані наявного парку сільськогосподарських машин і обладнання для тваринницьких ферм. Без здійснення відповідних заходів криза виробництва продовольчих ресурсів буде ще більше поглиблюватися. Впровадження запропонованих організаційно-економічних заходів удосконалення системи технічного сервісу в агропромисловому комплексі сприятиме подоланню кризи в АПК України.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Г.М. Підлісецький, М.М. Могильова.* Підвищення рівня фондооснащеності аграрного виробництва як основа зростання його ефективності // Економіка АПК - 2009. – №12. – С.21-28.
2. *В.М. Тречобчук.* Фундаментальне дослідження системного оновлення матеріально-ресурсного потенціалу // Економіка АПК – 2006.- № 1.- С.156-157.
3. *В.Ф. Сайко.* Наукові основи стійкого землеробства в Україні // Вісник аграрної науки. – 2011.- № 1. – С.5-12.
4. *М.В. Зубець.* Наукові засади розвитку агропромислового виробництва в сучасних умовах // Вісник аграрної науки. – 2010. - № 12.- С. 6-12.
5. *М.В. Молодик, А.М. Моргун, Л.І. Шаповал, С.В. Єна та ін.* Організаційні форми технічного сервісу та прогноз їх розвитку в ринкових умовах господарювання в агропромисловому комплексі України // К.: ННЦ «ІМЕСГ».- 2001.- 170 с.
6. *Я.К. Білоусько, А.В. Бурилко, В.О. Питулько, П.Л. Товстоп'ят.* Розвиток ринку сільськогосподарської техніки // К.: ННЦ «ІАЕ» - 2008. – 131 с.
7. *В.П. Ситник, Я.С. Гуков, І.С. Деревець.* Матеріально-технічне забезпечення агропромислового комплексу України – Глеваха. ННЦ «ІМЕСГ». – 2006. – 63 с.
8. *В.Г. Чабан.* Агролізінг: проблеми і перспективи // Економіка АПК. – 2003. - № 12. – С. 32-37.
9. *В.Б. Шкляр.* Розвиток організаційних форм використання техніки

в сільському господарстві // Економіка АПК – 2003. - № 2. – С. 47-50.

ОРГАНИЗАЦИЯ СЕРВИСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТЕХНИЧЕСКИХ СРЕДСТВ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЫНОЧНЫХ УСЛОВИЯХ

Изложены некоторые аспекты технической политики и организационно-экономические предпосылки усовершенствования системы технического сервиса в условиях многоукладного сельского хозяйства Украины.

Ключевые слова: *технические средства, техсервисное обеспечение, технологическая необходимость.*

SERVICE ORGANIZATION PROVIDING TECHNICAL MEANS AGRO- INDUSTRIAL PRODUCTION IN THE MARKET CONDITIONS

Presents some aspects of technology policy and organizational-economic context of improving the system of technical service in a mixed agriculture of Ukraine.

Key words: *hardware, support technical service, technological necessity.*

УДК 631.312.8

ПІДВИЩЕННЯ РЕСУРСУ ВІДНОВЛЕНИХ ДИСКОВИХ РОБОЧИХ ОРГАНІВ КОНСТРУКТИВНО- ТЕХНОЛОГІЧНИМИ МЕТОДАМИ

М.О. Василенко, канд. техн. наук.,

О.О. Чернявський, ст. наук. співр.

В.С. Матвійченко, асп.,

Д.О. Буслаєв, асп.

ННЦ «ІМЕСГ»

Приведені результати аналізу технології виготовлення та відновлення дискових робочих органів сільськогосподарських машин, шляхи вирішення питань щодо підвищення ресурсу дискових робочих органів при відновленні застосуванням електрофізичних методів їх загострення та зміцнення.

Ключові слова: *дискові робочі органи, відновлення, електроерозійна обробка, зміцнення, наробіток.*

© М.О. Василенко, О.О. Чернявський, В.С. Матвійченко, Д.О. Буслаєв.

Механізація та електрифікація сільського господарства. Вип. 95. 2011.
